

Upravljanje kolekcijom

Sanja Kojić Mladenov

U godinama institucionalizacije države i talasu osnivanja ustanova posvećenih savremenoj umetnosti, godine 1966. osnovan je i današnji Muzej savremene umetnosti Vojvodine, namenjen proučavanju, prezentaciji i čuvanju dela savremene umetnosti. Za razliku od većine drugih ustanova zaštite, MSUV nije bio te sreće da osnivanjem dobije i samostalan prostor za rad. Iz današnje perspektive možemo pretpostaviti da su razlozi ležali u suštini savremene umetničke prakse, njenom analitičkom i kritičkom promišljanju zbog kojeg ona nikada nije bila pouzdan saveznik vladajućih struktura, ili njenoj stalnoj težnji ka isticanju internacionalnih vrednosti zbog kojih nije odgovarala različitim lokalizmima, te nedovoljno razvijenoj umetničkoj sredini, ili je jednostavno *kriza u kulturi* počela mnogo ranije za MSUV. U svakom slučaju, posle više nerealizovanih projekata izgradnje nove zgrade, doveden u situaciju stalnih seljakanja, istovremenog rada u više prostora i nametnutog suživota sa drugima, MSUV danas čini instituciju koja kontinuirano doprinosi istraživanju, razvoju, afirmaciji i povećanju vidljivosti savremene umetničke prakse, a sve bogatijom kolekcijom postaje važan *čuvar* muzejskih vrednosti.

Tokom svoje relativno duge istorije Muzej savremene umetnosti Vojvodine je razvio nekoliko različitih strategija kolekcioniranja umetničkih dela. Formiranje umetničkog fonda je započeto odmah nakon osnivanja Muzeja nabavkom radova, uglavnom iz posleratnog perioda, što upućuje na buduće težište rada institucije – kritičko istraživanje savremene umetničke prakse od druge polovine 20. veka, uz retke primere prikupljanja i praćenja prethodnih umetničkih tendencija. Obrise rane kolekcije činili su radovi istaknutih osnivača umetničkih kolonija u Vojvodini, kao što su: Jožef Ač, Bogomil Karlavaris, Pal Petrik i Milan Konjović. Stilski, radovi su pripadali većinom posleratnom modernizmu, asocijativnoj apstrakciji i enformelu. Najveći broj eksponata je kolekcioniran krajem sedamdesetih i osamdesetih godina 20. veka, uglavnom slike, skulpture, grafike i crteži. Regionalni status Muzeja uslovio je da prioritet u nabavci dela, kao i u izložbenoj praksi, bude umetnička scena Vojvodine. Veoma mali deo zbirke činili su radovi iz ostalih delova bivše Jugoslavije i inostranstva. Ukoliko ih je i bilo, nabavljana su najčešće kroz saradnju sa drugim organizacijama, kao sa Grafičkim bijenalom u Ljubljani u slučaju dela Viktora Vazarelija i Jesusa Rafaela Sotoa.

Posle perioda značajne nabavke umetničkih dela, tokom devedesetih godina nedostajala su sredstva za otkup, te se nabavka umetničkih dela gotovo zaustavlja. Tokom turbulentnih godina, obeleženih ratom, nemaštinom i padom svih društvenih vrednosti, kultura gubi društveni značaj, država je marginalizuje i prepušta nemaru ili entuzijazmu pojedinaca. Tih godina Muzej savremene umetnosti Vojvodine ostaje i bez svog prostora za rad. Prikupljanje dela tokom devedesetih godina 20. veka i početkom 21. veka oslanjalo se uglavnom na

poklone umetnika nakon izložbi organizovanih u Muzeju, što je bio rezultat uspešne saradnje i osećanja zajedništva u dobu opšte besparice u kulturi. Nažalost, postoji istorijski prekid u kolekcioniranju radova, kao i sistematskom praćenju scene.

Dobijanjem prostora za rad u bivšem Muzeju revolucije, MSUV nastavlja sa sporim razvojem svoje kolekcije. Dolazi i do postepene promene kustoskog kadra, koji počinje sa promenama u organizaciji umetničke zbirke Muzeja, koja se deli na: Zbirku slikarstva, Zbirku skulpture, objekata i instalacija, Zbirku grafike i crteža, te Zbirku konceptualne umetnosti usmerene ka delima vojvođanskih neoavangardnih i konceptualnih umetnika iz šezdesetih i sedamdesetih godina 20. veka. Poslednjih godina su formirane: Zbirka dizajna, Centar za film, video i fotografiju, Centar za intermedijску i digitalnu umetnost, te Centar za arhitekturu i urbano planiranje. Delatnost centara obuhvata širok registar aktivnosti: konceptualizacije i organizacije izložbi, prezentacije, filmske projekcije, javne razgovore, radionice i edukativne programe, koji uključuju veliki broj saradnika i institucija iz domaćeg i internacionalnog konteksta. U sklopu centara započeto je kolekcioniranje umetničkih dela i prikupljanje arhive umetničke dokumentacije.

Poslednjih desetak godina, sa povećanom izložbenom i izdavačkom praksom, politika otkupa se sve više usmerava ka kolekcioniranju radova koje Muzej promovise kroz svoje izložbene i istraživačke projekte, pa je prisutno tešnje povezivanje programskih aktivnosti Muzeja i brige o zbirci. Među takve primere spadaju, npr., donacija Dragoljuba Raše Todosijevića sa izložbe *Svetlost i tama simbola* (Paviljon Srbije, *Bijenale umetnosti u Veneciji*, 2011; koja je dobila nagradu UniCredit Venice Award, a koju je MSUV producirao) ili poklon umetnika Dana Perjovschog posle samostalne izložbe u Muzeju.

Posle duže pauze, poslednjih nekoliko godina obnovljena je forma otkupa umetničkih dela, te je kolekcija dopunjena novim eksponatima aktuelne umetničke scene. Kolekcioniranje radova omogućeno je kroz redovnu finansijsku podršku Pokrajinskog sekretarijata za kulturu i javno informisanje, te kroz projektно finansiranje Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije (konkurs za finansiranje umetničkih dela iz oblasti vizuelnih umetnosti, nastalih u proteklih pet godina, iz 2014. godine). Proces predlaganja i primanja radova se unutar institucije redovno odvija kroz rad Komisije za otkup i poklon umetničkih dela Muzeja savremene umetnosti Vojvodine, koju čine članovi i članice Stručnog saveta Muzeja, odnosno svi zaposleni za zvanjima kustosa i konzervatora/restauratora. Vodi se računa o otkupu i afirmaciji lokalnih stvaralaca, ali i o uspostavljanju relacija između umetničke scene Vojvodine sa pojavama i umetnicima iz Srbije, regiona Jugoistočne i Srednje Evrope, te sveta. Postepeno se uvodi i sve veći broj radova žena umetnica, koje su do sada bile slabo zastupljene politikom otkupa.

Istorijski razvoj kolekcije MSUV-a ukazuje na mogućnost različitih uticaja na politiku otkupa i upravljanja kolekcijom. Do novih saznanja i pogleda dolazimo razvojem umetničke teorije i prakse, muzeologije ali i novim saznanjima iz drugih društvenih i naučnih oblasti. Interdisciplinarni pristup upravljanju zbirkama postaje naša neminovnost, a komunikacija sa drugim centrima i kolegama neophodan alat u savladavanju različitih prepreka i inoviranju naših pogleda.

Izložba *Akvizicije: otkupi i pokloni 2012–2015*. Prezentuje izbor umetničkih radova koji su postali deo kolekcije MSUV-a u periodu od četiri godine. Među novim akvizicijama umetničkih radova zastupljeni su sledeći autori, autorke i umetničke grupe: Marina Abramović, Srđan Apostolović, *Asocijacija APSOLUTNO*, *Autopsia*, Mrđan Bajić, Ana Bešlić, Slavko Bogdanović / Mirko Radojičić / Miroslav Mandić, Mira Brtko, Veljko Vujačić, Siniša Vuković, Ljubomir Vučinić, Milan Grahovac, Živko Grozdanić, *Grupa 3* (Ana Raković / Čedomir Drča /

Vladimir Kopicl), Vojislav Despotov, Goran Despotovski, *diSTRUKTURA*, Branislav Dobanovački, *DOPLGENGER*, Čedomir Drča / Slobodan Tišma, Uroš Đurić, *IRWIN*, Tadija Janičić, Dragan Jankov, Zdravko Joksimović, Dušan Junačkov, Goran Jureša, Jelena Jureša, Daniel Kariko, Katalin Ladik, Katalin Ladik / Gábor Fülöp, Svetlana Milić, Mladen Miljanović, Milica Mrđa, *Multiflex*, Đorđe Odanović / Gordana Kaljalović, Andrea Palašti, Vessna Perunovich, Branislav Petrić, Branislav Petrić / Staniša Dautović, Bogdanka Poznanović, Darinka Pop Mitić, *Pprgrupa* (Katarina Šević / Zita Majoroš), Branko Protić, Edith Pundt, Marica Radojčić, Zoran Radović, Aleksandar Rakezić Zograf, Vahida Ramujkić, Vujica Rešin Tucić, Zvonimir Santrač, Marijeta Sidovska, Lidija Srebotnjak Prišić, Jelena Sredanović, Ivana Stojanović, Nataša Teofilović, Zoran Todorović, Isidora Todorović, Dragoljub Raša Todosijević, Vladimir Tomić, Milica Tomić, Miloš Tomić, Selman Trtovac, Sava Halugin, Marikke Heinz-Hoek, Jasmina Cibic, Borislav Šajtinac, Predrag Šiđanin, Slobodan Šijan, Ilija Šoškić.